

Til direktionen

14. december 2018

Orienteringsbrev om regnskabsaflæggelse for 2018:

Dette brev orienterer om forhold, som kreditinstitutterne m.fl. skal være opmærksomme på ved aflæggelse af årsrapporten for 2018.

1. Ændring af regnskabsbekendtgørelsen

Bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmægler-selskaber m.fl.¹ (regnskabsbekendtgørelsen) er blevet ændret som følge af IFRS 9².

Til bekendtgørelsen hører to nye vejledninger:

- Vejledning om vurdering af betydelig stigning i kreditrisiko og kreditforringelse³
- Vejledning om nedskrivninger for kredittab på udlån, der måles til dagsværdi⁴.

Bekendtgørelsen og vejledningerne trådte i kraft pr. 1. januar 2018.

Ændrede regler om nedskrivninger

Virksomhederne skal nu nedskrive til forventede tab på finansielle aktiver, der måles til amortiseret kostpris eller til dagsværdi under anden totalindkomst, og ikke længere alene til indtrufne tab. Det gælder særligt udlån og tilgodehavender m.v. Dette er et væsentligt element i IFRS 9 og dermed også i regnskabsbekendtgørelsen.

De nye regler for nedskrivninger har tre stadier for indplacering af det finansielle aktiv:

¹ Bekendtgørelse nr. 281 af 26. marts 2014 om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmægler-selskaber m.fl., som ændret ved bekendtgørelse nr. 707 af 1. juni 2016. I det følgende refereres til paragrafferne, som disse ser ud efter de ændringer, der er foretaget.

² Bekendtgørelse nr. 1043 af 5. september 2017 (ændringsbekendtgørelsen)

³ Vejledning nr. 10161 af 28. november 2017

⁴ Vejledning nr. 9847 af 5. september 2017

FINANSTILSYNET
Århusgade 110
2100 København Ø

Tlf. 33 55 82 82
Fax 33 55 82 00
CVR-nr. 10 59 81 84
finansstilsynet@ftnet.dk
www.finanstilsynet.dk

ERHVERVSMINISTERIET

- Stadie 1, hvis der ikke er sket en betydelig stigning i kreditrisikoen siden første indregning
- Stadie 2, hvis der er sket en betydelig stigning i kreditrisikoen siden første indregning
- Stadie 3, når aktivet er kreditforringet.

De nye regler indebærer, at virksomhederne allerede ved første indregning i stadie 1 skal indregne nedskrivninger for forventede tab indenfor 12 måneder. I stadie 2 og 3 skal virksomhederne foretage nedskrivninger for forventede kredittab i hele det finansielle aktivs restløbetid.

Bilag 10 i regnskabsbekendtgørelsen indeholder en række bestemmelser om vurderingen af, om der er sket en betydelig stigning i kreditrisikoen og vurderingen af kreditforringelse. Disse suppleres yderligere af den ovenfor nævnte vejledning.

Virksomhederne skal vurdere og indregne forventede kredittab på lånetilsagn og finansielle garantier i overensstemmelse med de samme regler, jf. § 54, stk. 1, i regnskabsbekendtgørelsen.

Virksomhederne skal desuden etablere en systematisk, dokumenteret proces for validering af de metoder, de benytter ved opgørelse af forventede kredittab, jf. § 50, stk. 5, samt bilag 11 i regnskabsbekendtgørelsen.

Nye oplysningskrav

Som konsekvens af de nye regler om nedskrivninger til forventede tab er oplysningskravene ændret. Nogle af de tidligere oplysningskrav er bortfaldet, og der er samtidig indsat nogle nye krav.

Virksomhederne skal blandt andet oplyse deres praksis for styring af kreditrisikoen, og hvordan denne er forbundet med indregning og måling af forventede kredittab, jf. § 107 i regnskabsbekendtgørelsen. I relation til dette skal virksomhederne give en række specifikke oplysninger om, hvordan de vurderer, om kreditrisikoen er steget betydeligt, henholdsvis at aktivet er kreditforringet. Virksomhederne skal desuden oplyse, hvilke definitioner og grupperinger de har brugt ved opgørelserne af det forventede kredittab.

Virksomhederne skal oplyse en række detaljer om informationsgrundlag, antagelser og vurderingsmetoder, som de har brugt i forbindelse med vurderingen af forventede kredittab, jf. § 107a i regnskabsbekendtgørelsen.

Virksomhederne skal også vise en afstemning fra primo til ultimo af de akkumulerede nedskrivninger for forventede kredittab. Afstemningen skal opdeles efter en række kriterier, blandt andet målingskategori og stadie. Virksomheden skal derudover vurdere, om det er relevant at opdele afstemningen på

grupper af aktiver, f.eks. billån, boliglån m.v. Virksomhederne skal forklare ændringerne, jf. § 108 i regnskabsbekendtgørelsen.

Desuden skal virksomhederne give en række oplysninger om virksomheder-nes væsentlige koncentrationer af kreditrisiko, jf. § 88 b. Oplysningerne skal blandt andet gives i forhold til ratingklasser og stadier.

Endelig skal virksomhederne i noterne med beløbsangivelse beskrive og forklare de ændringer i åbningsbalancen pr. 1. januar 2018 i forhold til ultimo-balancen fra den foregående periode, som ændringerne medfører. Det fremgår af § 2, stk. 6, i overgangsbestemmelsen i ændringsbekendtgørelsen⁵.

Særligt for virksomheder der aflægger koncernregnskab efter de internationale regnskabsstandarder, IFRS

ESMA offentliggjorde den 26. oktober 2018 en pressemeddelelse om det kommende års prioriteter⁶. Pressemeddelelsen indeholder bl.a. en nærmere gennemgang af anvendelsen af IFRS 9.

Finanstilsynet henviser til pressemeddelelsen for yderligere information. Virksomhederne kan desuden finde hjælp til udmøntningen af de nye oplysningskrav i IFRS 7 i implementeringsvejledningen udstedt af IASB⁷. De nye oplysningskrav i IFRS 7 er en konsekvens af IFRS 9.

2. Finanstilsynets forventninger i relation til de nye nedskrivningsregler

De nye regler for nedskrivninger til forventede tab har nu været gældende i næsten et år. Finanstilsynet forventer, at alle virksomheder siden den 1. januar 2018 har været i stand til at beregne forventede kredittab efter de nye regler, uanset om de aflægger regnskab efter IFRS eller efter den danske regnskabsbekendtgørelse.

Finanstilsynet forventer, at virksomhederne arbejder på fuldt ud at forstå de modeller og/eller beregningsmetoder, de anvender til beregning af nedskrivningerne, og at de løbende vurderer hensigtsmæssigheden af de valgte modeller og metoder.

⁵ Hvis virksomheden har foretaget tilpasning af sammenligningstal for 2017, skal virksomheden med beløbsangivelse beskrive og forklare ændringerne i åbningsbalancen pr. 1. januar 2017.

⁶ <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/european-enforcers-focus-new-ifrs-and-non-financial-information-in-issuers%E2%80%99>

⁷ Implementation Guidance. International Financial Reporting Standard. IFRS 9 Financial Instruments. IASB/IFRS. July 2014.

Det betyder, at den enkelte virksomhed skal gennemgå resultaterne af modellerne/ beregningsmetoderne med henblik på at forstå beregningerne. Virksomheden skal vurdere, om de beregnede resultater lever op til reglerne og afspejler virksomhedens situation, f.eks. kundernes forhold, produktsammensætning m.v. samt konjunkturforskelene.

Virksomhederne skal desuden løbende vurdere, om der er fremkommet væsentlig ny information, som endnu ikke er indarbejdet i beregningerne. I givet fald skal virksomhederne korrigere for denne information. F.eks. skal virksomhederne korrigere resultatet af beregningerne for landbrugets situation, jf. afsnit 6 i dette brev.

Finanstilsynet er opmærksomt på, at det i starten af implementeringen af de nye regler kan være en udfordring for virksomhederne at fremskaffe et tilstrækkeligt datagrundlag til brug for beregningerne. Finanstilsynet forventer derfor, at virksomhederne fortsat arbejder på at tilvejebringe et bedre datagrundlag.

Virksomheder, der benytter datacentralernes modeller, skal sikre sig, at de forstår modellerne, og sørge for at tilpasse dem, så modellernes resultater afspejler de specifikke forhold i den enkelte virksomhed.

Finanstilsynet forventer, at virksomhederne har iværksat en systematisk, dokumenteret proces for validering af de metoder, som de anvender ved opgørelse af forventede tab, i overensstemmelse med regnskabsbekendtgørelsens § 50, stk. 1, og bilag 11.

Valideringsprocessen skal gennemføres årligt, og resultaterne skal rapporteres til virksomhedernes bestyrelse.

Det er vigtigt, at valideringen omfatter en vurdering af, om de anvendte data er repræsentative for virksomhedens kreditpraksis, kunder m.v., og en vurdering af om metoderne har en høj og stabil forklaringsevne over tid. Endelig skal valideringen indeholde en vurdering af metodernes forventede konjunkturgenskaber, jf. bilag 11, nr. 3. Validering er en fortløbende proces, og der vil være behov for at fortsætte arbejdet med validering også efter årsregnskabet.

Finanstilsynet henviser til EBA's retningslinjer for kreditinstitutters kreditrisikostyringspraksis og opgørelse af forventede kredittab⁸. Retningslinjerne fastsætter den forsvarlige praksis, som kreditinstitutter skal følge i deres kreditrisikostyring i forbindelse med gennemførelsen af de nye regler for nedskrivninger til forventede kredittab og den løbende anvendelse af disse regler.

⁸ EBA/GL/2017/06 Retningslinjer for kreditinstitutters kreditrisikostyringspraksis og opgørelse af forventede kredittab.

Beskrivelse i anvendt regnskabspraksis og noter

Kravene til oplysning om anvendt regnskabspraksis betyder, at virksomhederne under "Anvendt regnskabspraksis" skal beskrive, hvordan de nye regler konkret er udmøntet i virksomhedernes regnskab. Virksomhederne må ikke blot gengive regnskabsreglerne.

Virksomhederne skal i den forbindelse være opmærksomme på, at de skal give en række specifikke oplysninger ved ændring af anvendt regnskabspraksis, jf. § 85, stk. 5, i regnskabsbekendtgørelsen.

Virksomhederne skal desuden være opmærksomme på de nye oplysningskrav om nedskrivninger, jf. § 107-108 i regnskabsbekendtgørelsen.

Endelig skal virksomhederne være opmærksomme på kravet i overgangsbestemmelserne om, at de skal beskrive ændringer i åbningsbalancerne pr. 1. januar 2017 og 1. januar 2018 i forhold til ultimo-balancerne fra de foregående perioder⁹.

Virksomhederne skal generelt give tilstrækkeligt fyldestgørende kvantitative og kvalitative oplysninger, så en regnskabslæser forstår konsekvenserne af anvendelsen af de nye regler.

3. Fokusområder for regnskabskontrollen i 2019

ESMA offentliggør hvert år de fokusområder i regnskaberne, som regnskabskontrollen i EU vil fokusere særligt på i det kommende år. Fokusområderne er rettet mod børsnoterede virksomheder i EU, der aflægger regnskab efter IFRS. For årsrapporterne for 2018 vil ESMA og de nationale tilsynsmyndigheder særligt have fokus på følgende:

- IFRS 9 – Finansielle instrumenter
- IFRS 16 – Leasing
- IFRS 15 – Omsætning fra kontrakter med kunder.

Finanstilsynet vil især have fokus på IFRS 9, da standarden medfører væsentlige ændringer for måling af udlån i kreditinstitutterne.

Den nye model for nedskrivninger i IFRS 9 afhænger af institutspecifikke forudsætninger, metoder og input. ESMA henleder opmærksomheden på afsnit 35D, 35F og 35G i IFRS 7. Instituttet bør oplyse væsentlige forudsætninger, som er tilpas detaljerede i forhold til instituttets kreditrisikostyring. Kreditinstitutterne bør oplyse om usikkerhederne i forbindelse med deres skøn over nedskrivningerne.

⁹ § 2, stk. 6, i bekendtgørelse nr. 1043 af 5. september 2017

Kreditinstitutterne bør desuden oplyse, hvordan de fastlægger kriterierne for en betydelig stigning i kreditrisikoen, og oplyse de væsentlige skøn i forbindelse hermed, jf. IFRS 7, afsnit 35F(a) og 35G(a) (ii). Oplysningerne bør omfatte både de kvalitative aspekter (f.eks. type af begivenhed) og kvantitative faktorer (f.eks. anvendte indikatorer og tærskelværdier). Kreditinstitutterne bør også oplyse, hvilke faktorer de anvender, når der sker en forbedring, som gør, at der ikke længere er en betydelig stigning i kreditrisikoen.

Endelig bør kreditinstitutterne give specifikke oplysninger om, hvordan de fastlægger nedskrivningerne. Det indbefatter f.eks. de nøglefaktorer og antagelser, som institutterne anvender i nedskrivningsberegningerne, jf. IFRS 7, afsnit 35D og 35G(a)(i).

IFRS 16 om leasing erstatter fra den 1. januar 2019 den tidligere regnskabsstandard om leasing – IAS 17. ESMA gør opmærksom på, at virksomhederne skal give information, som enten er kendt eller kan fastlægges ved anvendelse af et rimeligt skøn, om den mulige virkning, som anvendelsen af IFRS 16 vil få for virksomhedens regnskab i 2019, jf. IAS 8, afsnit 30.

4. IFRS9 – overgangsordning ved kapitalopgørelse

I december 2017 vedtog EU en overgangsbestemmelse for at mindske den potentielt negative virkning på institutternes kapitalgrundlag af implementeringen af IFRS 9. En række institutter besluttede inden for den fastsatte frist at benytte overgangsordningen og underrettede Finanstilsynet om dette. Bestemmelsen fremgår i art 473a i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 575/2013 (CRR).

EBA offentliggjorde den 16. januar 2018 retningslinjer for ensartet offentliggørelse af oplysninger i henhold til overgangsordningen. Det fremgår her, at institutter, der har valgt at benytte overgangsordningen, skal udfylde og offentliggøre den kvantitative skabelon i bilag I.

Institutter, der har valgt ikke at benytte overgangsordningen, skal i stedet offentliggøre en beskrivende kommentar om dette, om eventuelle ændringer af denne beslutning med tiden og om, at deres kapitalgrundlag, kapitalprocenter og gearsgrad allerede afspejler den fulde virkning af IFRS 9 eller tilsvarende forventede kapitaltab.

Offentliggørelse af enten den kvantitative skabelon eller den beskrivende kommentar for det enkelte institut er et selvstændigt oplysningskrav, som ligger uden for regnskabsrapporteringen. Det gælder dog, at hvis oplysningskravet er dækket af regnskabsrapporteringen, anses oplysningspligten for opfyldt.

Et institut, der har besluttet at benytte overgangsordningen, kan med Finanstilsynets forudgående tilladelse en enkelt gang i løbet af overgangsperioden omgøre sit valg. Institutterne skal offentliggøre enhver beslutning, de træffer, om brug af overgangsordningen.

Finanstilsynet har offentliggjort en meddelelse om, at frekvensen for indberetning af oplysninger til Finanstilsynet om beregning af tillæg i henhold til overgangsordningen er ændret fra kvartalsvis til årlig. Det gælder for de institutter, der alene har valgt at anvende første del af overgangsordningen¹⁰ (statisk del – effekt af IFRS 9 ved overgangen primo 2018). Meddelelsen blev offentliggjort den 18. oktober 2018.

Institutter, der også har valgt at anvende anden del af overgangsordningen¹¹ (dynamisk del – effekt af IFRS 9 i løbet af overgangsperioden), skal fortsat indberette kvartalsvist til Finanstilsynet.

5. Tilsyn med instrumenter til opfyldelse af NEP-krav og gældsbuffer

NEP-kravene træder i kraft i 2019. SIFI-pengeinstitutterne skal opfylde kravene fra den 1. juli 2019. Ikke-SIFI'erne har en femårig indfasningsperiode, hvor den første del af kravene træder i kraft den 1. januar 2019. NEP-kravene vil være fuldt indfaset den 1. januar 2023.

Realkreditinstitutter er undtaget fra kravene og skal i stedet opfylde gældsbufferkravet, som er under indfasning frem til den 15. juni 2020. Koncernkravet, hvor gældsbufferens sættes til et niveau, som sikrer, at det samlede krav til koncernens gældsbuffer, kapitalgrundlag og nedskrivningsegne passiver udgør mindst 8 pct. af koncernens samlede passiver, gælder dog først fra 2022.

Finanstilsynet vil føre tilsyn dels med pengeinstitutternes overholdelse af NEP-kravene og dels med de kapital- og gældsinstrumenter, som pengeinstitutterne benytter til at opfylde NEP-kravene med. Finanstilsynet vil bl.a. have fokus på, om instrumenterne overholder de lovkrav til at kunne indregnes i opfyldelse af NEP-kravene. Finanstilsynet fører tilsvarende tilsyn med, at realkreditinstitutter opfylder gældsbufferkravet, og at de udstedte instrumenter, der bruges til opfyldelse af gældsbufferkravet, overholder lovkravene. Dette vil også fremadrettet gælde for koncernkravet på 8 pct. af koncernens passiver.

Pengeinstitutterne skal have en forsvarlig finansieringsstruktur, jf. Ledelsesbekendtgørelsen. Finanstilsynet vil, i takt med at NEP-kravene indfases, have

¹⁰ Jf. CRR, art. 473a, stk. 2

¹¹ Jf. CRR, art. 473a, stk. 4

ekstra fokus på, at pengeinstitutterne har en forsvarlig finansieringsstruktur i forhold til at kunne opfylde NEP-kravene. Det samme gør sig gældende for realkreditinstitutternes gældsbufferkrav og det kommende concernkrav. Institutterne skal bl.a. have en tilpas spredning af løbetider på instrumenterne, sådan at de begrænser refinansieringsrisici.

Endelig vil Finanstilsynet have fokus på penge- og realkreditinstitutternes beholdninger af NEP- og gældsbufferinstrumenter fra andre institutter. For at reducere mulige systemiske risici vil fokus være på, at pengeinstitutterne hver især kan afvikles, uden at et eventuelt tab på et instituts NEP-instrumenter trækker andre institutter ind i en afvikling. Derudover vil fokus være på, at institutterne i udgangspunktet ikke sælger NEP-instrumenter, med undtagelse af aktie-, andels- og garantkapital, til detailkunder. Det samme gælder i dag og fremadrettet for gældsbufferinstrumenterne.

Tilsynet med NEP-instrumenter og gældsbufferinstrumenter vil bl.a. ske via indberetninger for udstedte NEP-instrumenter og institutternes beholdninger af andre institutters NEP-instrumenter samt gældsbufferinstrumenter i form af ikke foranstillet seniorgæld (senior non-preferred). Desuden vil Finanstilsynet have løbende drøftelser med institutterne i forbindelse med inspektioner og temaundersøgelser.

Vurdering af NEP ved indfrielse af kapitalinstrumenter

Når et institut beder om Finanstilsynets tilladelse til indfrielse af kapitalinstrumenter uden samtidig udstedelse af ny tilsvarende eller bedre kapital, skal Finanstilsynet bl.a. vurdere, om kapitalgrundlaget sikrer tilstrækkelig dækning af de væsentligste risici i en stresstest¹².

Det er i den forbindelse nødvendigt, at institutterne også forholder sig til overholdelse af NEP-kravene under de anvendte stressscenarier.

6. Landbrug

Dette års varme og tørre sommer i Europa og det forværrede bytteforhold mellem svinenoteringen og foderpriserne vil medføre væsentligt dårligere resultater for landbruget i 2018 end i 2017.

Der er store forskelle på, hvor hårdt de enkelte landmænd bliver ramt af begivenhederne. Mange mælke-, svine- og planteproducenter forventer dog at få store underskud. Svineproducenterne forventes at blive hårdest ramt, da de også er ramt af lave afregningspriser. De økonomiske konsekvenser af tørken vil først vise sig i resultaterne i starten af 2019.

¹² jf. Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 241/2014, art. 30

Finanstilsynet forventer, at institutterne har skærpet fokus på landbrugskunderne.

Der er risiko for, at institutternes metoder for nedskrivninger ikke allerede opfanger de økonomiske konsekvenser for landbruget af det forværrede bytteforhold og af tørken, da de ikke har vist sig i landbrugets betalingsadfærd endnu. Det er vigtigt, at institutternes nedskrivninger er tilstrækkelige. Til brug for regnskabsaflæggelsen pr. 31. december 2018 skal institutterne derfor sikre sig, at nedskrivningerne på anden vis tager højde for disse konsekvenser. Det kan ske ved, at institutterne beregner et tillæg til nedskrivningerne ud fra et kvalificeret skøn over de økonomiske konsekvenser for landbrugskunderne.

For udlån til landbrug kan institutterne benytte en længere tidshorisont, når de vurderer placering i stadier og opgørelse af nedskrivningens størrelse. Det forudsætter dog, at landmandens alder og øvrige forhold berettiger dette. Det fremgår af vejledningen til bilag 10 til regnskabsbekendtgørelsen.